

**TÜRK SANAYİCİLERİ
VE İŞADAMLARI
DERNEĞİ**

Sayı : 02
21 Şubat 2006

İçindekiler

- I. Çin
- II. ABD
- III. UNICE
- IV. Türkiye'deki
Kamu ve Özel
Kuruluşların
Çalışmaları

***Çin, 2050 yılında
dünyanın en
büyük ekonomisi.***

***Çin, 2005 yılında,
2.26 trilyon GSMH
ile %9.9 oranında
büyüme kaydetmiştir***

**ULUSLARARASI KURUMLARDA VE TÜRKİYE'DE
ÇİN BAĞLANTILI GELİŞMELER**

1980'ler itibariyle komünist sistemin kapalı yapısından açık piyasa ekonomisine geçişle hızlı bir büyüme sürecine giren Çin, uluslararası ticaret sistemine entegrasyonu sürecinde önemli bir basamak olan 2001 yılı Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) üyeliğiyle de tüm dünyanın dikkatlerini üzerine çekmiştir. Çin'in DTÖ üyeliği, dünya ekonomileri için büyük bir fırsat olmasının yanı sıra bazı tehditleri de beraberinde getirmesi, devletleri ve ilgili kurumları bu ülkeye yönelik bazı stratejiler oluşturmaya yöneltmiştir. Bu bültende, Çin'deki gelişmeler başta olmak üzere, çeşitli devlet ve kurumların Çin üzerine yaptıkları çalışma ve faaliyetler ele alınmıştır.

I. Çin

A. Genel

- Uluslararası yatırım bankası Goldman Sachs, Çin'in 2050 yılında dünyanın en büyük ekonomisi olacağını, bunu sırasıyla ABD ve Hindistan'ın takip edeceğini öngörmüştür. Goldman Sachs, gelecek döneme ilişkin son projeksiyonlarında, 2003 yılında ilan ettiği Brezilya, Rusya, Hindistan, ve Çin'den oluşan BRICs adlı ülkeler grubunun 2050 yılında dünyanın en refah yedi ülkesine (G-7) dahil olacağını ileri sürmüştür. Ayrıca, yakın bir zamanda Rusya ve Çin ile başlayan ve Hindistan, Brezilya, İran, Venezüella gibi ABD karşıtı ülkeleri de içine alacak yeni bir stratejik ortaklığa gidileceği, bir süre sonra bunun NATO tipi askeri ittifaka ve G-7 tipi bir ekonomik ittifaka dönüşeceği belirtilmiştir.

Futuristler, ABD'nin stratejik ortağı, AB'nin de aday ülkesi konumundaki Türkiye'nin yalnızca bu iki bölge ile yetinmemesini ve kendi bölgesinde jeopolitik liderliği aramak yerine nötr kalmayı tercih etmesini tavsiye etmiştir. (1)

- Çin Ulusal İstatistik Enstitüsü'nün açıklamasına göre, Çin ekonomisi, artan verimlilik, ılımlı enflasyon oranı ve artan canlılık sayesinde 2005'te %9.9 oranında büyümüştür. İlk tahminler 2005 yılı Gayri Safi Milli Hasıla (GSMH)'nin 2.26 trilyon dolar (18.23 trilyon yuan) olduğunu göstermiştir.

Bununla birlikte, anasayının (*primary industry*) katma değeri %5.2'lik bir artışla 2.27 trilyon yuan, ikincil sanayinin (*secondary industry*) katma değeri %11.4'lük artışla 8.62 trilyon yuan, üçüncül sanayinin (*tertiary industry*) katma değeri ise %9.6'lık artışla 7.34 trilyon yuan'a ulaşmıştır.

Ulusal İstatistik Enstitüsü baş istatistikçisi Li Deshui, Çin'in 2005 yılı büyümesinin dengeli olduğunu belirtmiştir. Buna göre 2005 yılının dört çeyreğinde GSMH %9.9, % 10.1, %9.8 ve %9.9 olarak büyümüştür.(2)

**Dünya Bankası
2006 yılında Çin
için %9.2'lik bir
ekonomik büyüme
öngörmektedir.**

**Çin, 2005 yılı dış
ticaret verileri**

**Çin-Güney Afrika
ekonomik ve ticari
işbirliği**

- Dünya Bankası, yeni gözden geçirilen GSMH verileri doğrultusunda, 2006 yılında Çin için %9.2'lik bir ekonomik büyüme öngörmektedir. Bu oran eski verilere göre yaklaşık %8.7'lik bir büyümeyle denk gelmektedir. Banka ayrıca, 2006 yılında Çin ekonomisi için iyi bir görünüm öngörmektedir. Buna göre, kâr ve kredi gelişmeleri doğrultusunda 2006 yılında kuvvetli bir yatırım alacak olan Çin, aynı zamanda 2006 yılında sağlam bir ihracat talebinden faydalanacaktır. Ancak, Çin ekonomisi sistemsiz bir biçimde global dengesizliklerin ayarlanması ve ticari gerginlikler gibi uluslararası risklerle karşılaşabilecektir. Buna karşın, Çin'in ticari fazlasının muhtemelen azalacağı (2005 yılında Çin'in ticaret fazlası çok fazla öne çıkartılmış olsa da net ticaretin büyüme katkısı sene sonunda negatiftir. Bunun nedeni olarak, sağlam tüketim ve güçlü yatırım artışı ve ihracatın azalması gösterilmiştir.) bankacılık ve kurumsal sektörlerde kredi borcu veya yatırım için kullanılabilirlik likidite bolluğunun kredi ve yatırımları arttırması beklenmektedir. Bankanın Çin'den sorumlu baş ekonomisti Bert Hofman, 2006 yılında zoraki kırsal gelir beklentisi ile engellenen tüketimin çok artmayacağını belirtmiştir. (3)

A. Çin'in Dış Ticareti

- 2005 yılında 101.88 milyar dolar ticaret fazlası veren Çin'in bu yıl bunu azaltması bekleniyor. Bunun nedenlerinden biri olarak da yuan'ın değerlenmesi gösteriliyor. Buna göre, 2005'ten bu yana yuan'da gözlenen artış Çin'in ticaret fazlası üzerinde azalma etkisi yapacaktır. Çin, temmuz ayında, yuan'ı dolar karşısında %2.1 oranında revalüe etmiştir. Bu şekilde, yerel parasını döviz sepetine endeksleyerek dolara olan efektif bağı engellemiştir. (4)
- Çin Ticaret Bakanlığı verilerine göre, (2001-2005) Onuncu Beş yıllık Kalkınma Planı kapsamında, Çin'in ithalat ve ihracat hacmi yıllık ortalama %24 oranında büyümüştür. Buna göre, 2001'de Çin sadece 509.6 milyar dolar dış ticaret hacmiyle dünyada 7. sırada yer alırken, 2005'te bu rakam 1400 milyar dolara ulaşarak Çin'i 3. sıraya yerleştirmiştir. Süregelen ticaret fazlası sonucu, Çin'in döviz rezervi 800 milyar doları geçmiştir. Toplam ticarete makine, elektronik ürünler ve yüksek teknoloji ürünlerinin payı artmış ve 2005'te bu tür ürünlerin oranı %33.3'e çıkmıştır. Ayrıca, 86 milyon Çin'inin dış ticaret ile ilgili alanlarda çalıştığı belirtilmiştir. (5) Çin'in dış ticaretinin bu yıl %15-20 oranında büyüyerek 1.63 trilyon dolara ulaşması bekleniyor. (6)
- 8 Şubat tarihinde, Çin Ticaret Bakan Yardımcısı Wei Jianguo, Çin'deki Güney Afrika Büyükelçiliği'nden Vusi Bruce Koloane ile görüşmüştür. İki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin değerlendirildiği bu görüşme sonucunda, 2005 yılında Çin ile Güney Afrika arasındaki ticaret hacminin %23'lük bir artışla 7.27 milyar dolara ulaştığı ve bunun sonucunda Güney Afrika'nın Çin'in Afrika'daki en büyük ticaret partneri haline geldiği belirtilmiştir.

**Çin'in
"Küreselleşme
Stratejisi"**

**Çin'in tekstil ve
giyim
ithalat/ihracat
değerleri**

**Çin-
Yunanistan
İşbirliği**

Jianguo, tekstil, tarım, madencilik sanayisi, ve ilaç sektörü alanlarında, Güney Afrika'yla teknoloji transferi ve yatırım işbirliğinin güçlendirilmesini arzu ettiklerini, ve Çin-Güney Afrika Gümrük Birliği (SACU) Serbest Ticaret Anlaşması (STA) yönündeki müzakere turlarının başlatılmasını ümit ettiklerini belirtmiştir. (7)

Çin bugüne kadar, Küreselleşme (*Going Global*) Stratejisi doğrultusunda, 27 ülke ve bölgeyi kapsayan ve Çin'in 2004 yılı toplam ticaret hacminin ¼'ünü oluşturan dokuz STA imzalamıştır. Bununla birlikte, özellikle son iki yılda CEPA'da (Hong Kong Ekonomik Ortaklık Anlaşması) aşamalı olarak büyüme kaydedilmiş, ve Çin-ASEAN (Güney Doğu Asya Ülkeleri Birliği) STA'sı çerçevesinde sürdürülen tarife indimi programı uygulamaya geçirilmiştir. Bu süreçte ayrıca, Çin-Şili STA'sı imzalanmış, Çin-Yeni Zelanda, Çin-Avustralya ve Çin-GCC (Körfez İşbirliği Konseyi) ile STA imzalanması yönünde ilerleme kaydedilmiştir.

11. Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında, çok taraflı ticaret müzakerelerine ve çok taraflı/bölgesel/ülkelerle ekonomik ve teknolojik işbirliklerine gidileceği, ticaret ve yatırımın serbestleştirilmesi ve kolaylaştırılması yönünde de çaba sarf edileceği belirtilmiştir. (8)

➤ Çin'in 2005 yılı tekstil ve giyimdeki ithalat/ihracat toplam değeri, bir önceki seneye göre %17.90 artarak, 135 milyar dolara ulaşmıştır. Buna göre, Çin'in tekstil ve giyim ihracat toplam değeri %20.69'luk bir artışla, 117.535 milyar dolar, toplam ithalatı ise %1.76'lık bir artışla 17.099 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Sadece tekstil için ihracat ve ithalat, sırasıyla, 43.969 milyar dolar ve 15.490 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tekstil ve giyimde, başlıca ihracat ülkelerini, sırasıyla, ABD (19.576 milyar dolar), Japonya (18.10 milyar dolar) ve Hong Kong (%14.59'luk bir düşüşle 14.843 milyar dolar) oluşturmaktadır. İthalatta ise, sırasıyla, Japonya (% 4.12 düşüşle 3.362 milyar dolar), Tayvan Bölgesi (%2.61 düşüşle 3.212 milyar dolar), ve Kore yer almıştır (%1.18 artışla 2.631 milyar dolar). (9)

➤ Ocak ayında, Yunanistan Başbakanı Kostas Karamanlis, Çin'e ilk resmi ziyaretini gerçekleştirmiştir. Ziyaretin amacı, Çin'in yeni yöneticileriyle tanışmak ve kendi deyimiyle, "ekonomik diplomasi" çalışmalarını yapma olanağını bulmaktır. Bu ziyarette, özellikle denizcilik, ulaşım, ticaret, tarım ürünleri, enerji ve inşaat sektörlerinde Yunanistan'ın Çin'li işadamlarına kârlı fırsatlar sunacağı sözünün verildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte, son Olimpiyat oyunlarına ev sahipliği yapan Yunanistan'ın, 2008 Olimpiyatlarını düzenleyecek olan Çin'e deneyimlerini aktarabileceği özellikle vurgulanmıştır. Karamanlis bu gezisi sırasında, Yunanistan'dan Çin'e 60 bin ton fosfat gübre ihracatı için de bir protokol imzalamıştır. Yunanistan delegasyonu ve Çin'li yöneticiler tarafından imzalanan diğer protokoller arasında; Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletme (KOBİ) işbirliğini teşvik etmeyi öngören bir belge ile Yunan-Çin İş Konseyi

ve Çin'in Uluslararası Ticareti Geliştirme Konseyi arasında daimi bir bağ kurulmasını sağlayacak protokol de bulunmaktadır. (10)

B. Yatırımlar ve Sermaye Hareketleri

- Eylül 2005 tarihinde, Çin Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan, “Yabancı Sermayeli Ticaret Yatırımları Uygulamaları El Rehberi'nin (*Guiding Manual on Applications Regarding Foreign Invested Commercial (Distribution) Enterprises*)” geliştirilmiş versiyonu Çin Uluslararası Ticaret Odası (CCPIT) tarafından Şubat ayında yayımlanmıştır. Söz konusu dokümana, [http://www.ccpit.org/vhosts/english/Guiding%20Manual%20on%20Applications%20Regarding%20Foreign%20Invested%20Commercial%20\(Distribution\)%20Enterprises.htm](http://www.ccpit.org/vhosts/english/Guiding%20Manual%20on%20Applications%20Regarding%20Foreign%20Invested%20Commercial%20(Distribution)%20Enterprises.htm) internet adresinden ulaşılabilir.
- Çin'de “Ticaretin Bilim ve Teknoloji Yoluyla Canlandırılması Stratejisi (*The Strategy of Rejuvenating Trade Through Science and Technology*)” kapsamında, ileri teknoloji ürünleri ihracatının desteklenmesi yönünde alınan önlemler sonucunda, yabancı tüccarların ileri teknoloji alanlarında yatırım yapmalarının sağlandığı ve bu bağlamda Doğrudan Yabancı Yatırımları'nın (FDI) da kalifiye edildiği ifade edilmiştir. Buna göre, 2005 yılında, ileri teknoloji ürünlerinde, 192 milyar dolar ihracat ve 157.98 milyar dolar ithalat olmak üzere toplam 349.98 milyar dolarlık yatırım gerçekleştiği belirtilmiştir. (11)
- 2006-2020 Bilimsel ve Teknolojik Kalkınma Planı kapsamında, Çin Hükümetinin Shenzhen Menkul Değerler Borsası altında oluşturulan KOBİ Kurulu (*Shenzhen Based Board for SMEs*) üye şirketlerinin inovasyon girişimlerini destekleyeceklerini duyurmuştur. Bu bağlamda, kalifiye ileri teknoloji şirketlerinin hisse senedi piyasası listesine dahil edileceği bildirilmiştir. Çin'de, Şangay ve Shenzhen olmak üzere, iki menkul değerler borsası bulunmaktadır.

Ayrıca Hükümet tarafından, güvenlik ve sigorta şirketlerinin “risk sermayesi şirketlerine (*venture capital companies*)” yatırım yapmalarının sağlanacağı bildirmiştir.

Bununla birlikte, Hükümetin, şirketlerin kamu bankaları (*policy banks*) ve ticari bankalardan alacakları borçların Fikri Haklara uygun olarak yapılması yönünde pilot program belirleyeceği ifade edilmiştir.

Ancak bu planın ne zaman hayata geçirileceği konusunda bir bilgi verilmemiştir. (12)

- 2006 yılında da, yabancı yatırımcıların Çin'e gösterdiği ilginin istikrarlı şekilde devam etmesi beklenmekte, yıl içinde ülkenin toplam \$60 mia doğrudan yabancı yatırım çekeceği tahmin edilmektedir. 2004 ve 2005 yıllarında sırasıyla \$60.6 mia ve \$60.3 mia doğrudan yabancı yatırım çeken Çin, ucuz işçilik ve yüksek potansiyele sahip

Çin'in Yatırım Projeleri

Çin’de perakende sektörü gelişiyor.

büyük tüketici pazarı ile yabancı yatırımcıların en çok ilgisini çeken ülkelerin başında gelmektedir. (13)

- Çin’de tüketicilerin perakende harcamalarının yıllık %11’den fazla artarak 2010 yılında 10 trilyon yuana (1.2 trilyon dolar) ulaşacağı tahmin edilmektedir. Kişi başına düşen gelirlerdeki artışın, perakende harcamalarda patlamaya yol açmasının beklendiği belirtilmiştir. Ocak ayında yayımlanan resmi verilere göre, 2005’te perakende satışların %12.9 oranında artmasına yol açan özel tüketici harcamalarındaki artış ekonomik büyümenin üçte birine tekabül etmektedir. Devlet Enformasyon Merkezi ekonomisti Qi Jingmei, böylesine güçlü bir büyümeye artan ev gelirleri ile istikrarlı tüketici fiyatlarının neden olduğunu ileri sürmüştür. (14)

Bununla birlikte, 2003 yılında halka açılmasından bu yana hisselerinin değerini üçe katlayan Çin’li perakendecilik devi Wumart’ın, ABD’li Wal-Mart ve Fransız Carrefour gibi uluslararası dev perakende zincirlerine rakip olacağı ileri sürülmüştür. (15)

C. Bankacılık Sektörü

- Çin Hükümeti, hisse senedi ve tahvil piyasalarında (*stock and bond markets*), gelişmeye başlayan sektörlerle para akışının sağlanması amacıyla nisan ayına kadar kanunun (*requirements*) hafifletileceğini bildirmiştir. Buna göre, fon yöneticileri ve sigorta şirketlerinin yeni uygulanan kanunlar itibarıyla, bir önceki 10 milyar dolarlık uygulamadan düşülerek, yönetimleri altında en az 5 milyar dolarlık menkul varlık (*securities assets*) bulundurmaları gerek gösterilmiştir. Ayrıca, en az 5 yıldır faaliyette bulunan sigorta şirketlerinin de bu uygulamadan yarar sağlayabilecekleri belirtilmiştir. Bundan önceki yasada istenilen yıl 30’dur. (16)
- Japonya’dan sonra, 769 milyar dolar rezerviyle ABD hazine kağıtlarının en büyük alıcısı ve bu sebeple ABD’nin harcamalarının, ve bütçe, cari açığının finansmanı Çin’in, ilk defa ABD hazine kağıtlarını başka yatırım araçlarıyla değiştirme eğiliminde olduğu resmi olarak açıklanmıştır. Ekonomistler, Çin’in hangi paraya ya da yatırım aracına ağırlık vermesiyle ilgili olarak, petrole veya Çin’li şirketlerin yurtdışında yaptıkları yatırımlarının finansmanında kullanabileceğini belirtmiştir. Bununla birlikte Çin’li yetkililer, ilk defa, beş yabancı banka (HSBC, Citigroup, Standart Chartered, ABN Amro ve Bank of Montreal) ve sekiz yerel bankayı “piyasa yapıcısı” olarak yetkilendirdiklerini açıklamıştır. (17)
- Goldman Sachs, Allianz ve American Express’in oluşturduğu bir konsorsiyum Çin’in en büyük bankalarından Industrial and Commercial Bank of China’nın (ICBC) yaklaşık %10 hissesi için \$3.8 mia ödeyeceklerini açıklamıştır. Söz konusu anlaşmayla konsorsiyum Banka’nın yönetim kuruluna bir kişi ile katılma hakkını elde etmiştir. Konsorsiyumun lider kuruluşu olan Goldman Sachs, ICBC’den aldığı

yaklaşık %7'lik hisseyi 3 yıl boyunca satmayacağını taahhüt etmiştir. (18)

D. Enerji Sektörü

- 2006-2010 Ekonomik ve Kalkınma Planına göre, Çin'in petrol ve kömüre bağımlılığının önüne geçilmesi hedefiyle, gelecek beş yıl içinde rüzgar, güneş ve nükleer enerji gibi alternatif enerji kaynaklarına yöneleceği belirtilmiştir. Ancak analistlere göre, Çin'de son iki yıl içinde petrol talebinin %15 oranında arttığı ve 2006 yılı için 2005'teki %7'lik oranın üstünde bir artış kaydedebileceği, ve 2006 yılı için %9'a yakın bir büyümenin beklendiği düşünöldüğünde, bu programın uygulanabilirliğinin zor olabileceği belirtilmiştir. Planın Mart ayında kadar onaylanmasının beklendiği, bununla birlikte yeni bir enerji kanunu üzerinde çalışıldığı belirtilmiştir. (19)

Çin Ticaret Bakanlığı verilerine göre, Çin'in Onuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında, elektrik, petrol ve doğalgazın tedariği ve kullanımı ve kömür madenciliği alanlarında 1700'ün üzerinde teknolojiyi öne sürdüğü ve bunun için 9.34 milyar dolarlık kontrat imzalandığı belirtilmiştir. (20)

- Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) yükümlölükleri gereğince, 2006 yılı sonuna kadar, toptan petrol ürünlerinin toptan satış pazarının yabancı yatırımcıya açılacağı bildirilmiştir. Bunun, Çin Hükümeti'nin elektrik, kömür ve su sektörlerinin serbestleştirilmesi hedefiyle paralellik arz ettiği bildirilmiştir. Plan kapsamında ayrıca, yerli ve uluslararası pazar arasındaki açığı daraltılması hedefiyle, petrol ürünleri fiyatlarının daha da yükseltilebileceği belirtilmiştir. (21)
- İran'da yayımlanan Keyhan gazetesinin Çin'li yetkililere dayanarak verdiği haberde, Çin ile İran arasında 100 milyar dolarlık petrol anlaşması imzalanacağı belirtilmiştir. Anlaşma için üst düzey Çin heyetinin Mart ayında İran'a gideceği bildirilen haberde, aynı zamanda petrol sahası geliştirme anlaşmasının da imzalanacağı ifade edilmiştir. Haberde İran'ın 2010 yılında Çin'e doğalgaz ihraç etmeye başlayacağı da belirtildi. (22) Ocak ayında, Suudi Arabistan ve Çin arasında, enerji ve olası rafineri yapımını da içeren bir dizi anlaşma imzalanmıştı. (23)
- Dünyanın en büyük hidroelektrik projesi olarak adlandırılan Çin'in 3 Gorges Barajı Projesi'nin, planlanandan 9 ay önce 2006 Mayıs ayında tamamlanması beklenmektedir. 1993 yılında yapımına başlanan projenin enerji sıkıntısı çeken Çin'i önemli boyutta rahatlatacağı düşünölmektedir. Söz konusu projenin \$21.7 milyara mal olduğu belirtilmektedir. (24)

II. ABD

ABD Senatörlerinden Byron Dorgan ve Lindsey Graham, haksız ticaret uygulamalarına başvurduğunu öne sürdükleri Çin'e verilen 'normal ticaret

**ABD'nin, Çin ile
ticari ilişkisini
gözden geçirmesi
yönünde yasa teklifi**

ilişkileri' statüsünün feshedilmesini öngören bir yasa teklifi sunmuştur. Buna göre, 2000 yılında kabul edilen ve ABD'nin Çin'in DTÖ üyeliğine yol açan bu yasa ile, Çin'in ABD pazarına girişte diğer birçok ticaret partnerine uyguladığı tarife oranına tabi tutulması sağlanmıştır. DTÖ ilkesi kapsamınca, bunun yararlanan ülke tarafınca da uygulanması gerekmektedir. Bu bağlamda, DTÖ'ye üyelik yönünde verdiği taahhütler gereğince, Çin'in pazarını ithal ürünlere açması gerektiği ancak Çin'in bu yükümlülüğünü yerine getirmediği ileri sürülmüştür. Ayrıca, yuan'ın değerinin kendi ticari avantajı doğrultusunda düşük tutulduğu ve Amerikan şirketlerinin milyarlarca dolar zarar etmesine neden olan korsan ve taklit ürünlerin piyasaya sürümü konusunda çok az bir ilerleme kaydedildiği ifade edilmiştir. Bu sebeple, bu yasanın feshedilmesi gerektiği ve bundan sonrası için ise iki ülke arasındaki ticari ilişkinin her yıl değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Buna karşın, Bush Yönetimi, Çin'e verilecek olan bu cezanın aynı zamanda ABD'ye de zararı vereceğini açıklamıştır. Konuyla ilgili olarak, AB Ticaret Temsilcisi Robert Portman, 2004 yılı için ABD ihracat pazarında Çin'in en hızlı büyüyen ülke olduğu ve bunun 2005 yılı için de geçerli olabileceğini ifade etmiş, ve bunun sebebi olarak da Çin'in DTÖ'ye üyeliğini göstermiştir. Portman'a göre, ABD ürünlerinin Çin'e satışları önündeki asıl engelin Çin'in uyguladığı tarife dışı engellerin oluşturduğunu belirtmiştir. Buna karşın, Çin ile ABD arasındaki büyük ticaret dengesizliğinin (2005 yılı için Çin lehine 202 milyar dolar ticaret farkı), Çin'in haksız ticaret uygulamalarından daha çok makroekonomik etkilerin neden olduğunu savunmuştur. (25)

İki ülke arasındaki büyük ticari dengesizliğiyle ilgili olarak Çin Hükümeti, iddiaların aksine Çin'in ürettiği ucuz ürünler sayesinde ABD'nin geçen on yıl içinde 600 milyar dolar tasarruf ettiği ileri sürülmüştür. (26)

Bu konuyla ilgili olarak, ABD'nin önde gazetelerinden Wall Street Journal'da yayımlanan bir haberde, Ekonomik Analiz Bürosunun verilerine göre, Çin'de faaliyet gösteren ABD'li şirketlerin sanılanın aksine büyük kârlar edindiği ileri sürülmüştür. Buna göre, en az %10 hissesi (*stake*) bulunan ABD şirketlerinin 2004 yılında 3 milyar dolar kazandıkları belirtilmiştir. Bu rakamın 2005 yılında 3.2 milyar dolara ulaştığı tahmin edildiği belirtilmiştir. Bununla ilgili olarak, ABD'de imalat sektöründeki işsizliğin ve firma dışı tedarikin (*outsourcing*) Çin ile ilişkilendirilmesinin ABD siyasetçilerinin uyguladığı yanlış bir stratejisi değerlendirilmesi yapılmıştır. (27)

Çin-ABD ticaret ilişkisi ile ilgili olarak, ABD Ticaret Temsilciliği (USTR) tarafından, "ABD-Çin Ticaret İlişkileri: Daha Fazla Sorumluluk ve Tatbikin Olacağı Yeni Bir Aşamaya Giriş" konulu bir rapor yayımlanmıştır. Bu raporun amacının, Çin'in ABD ile ticaretinde, süreklilik ve fırsat eşitliğinin olmayışı (*lack of durability and balance in the opportunities*) ve haksız rekabet (*lack of equity*) sebebiyle, ABD'nin Çin'e yönelik ticaret politikasını yeniden düzenlemesi gerektiğidir. (28)

Raporda, ABD'nin Çin ticaret ilişkisindeki zorluk ve fırsatlar, ve önümüzdeki döneme ilişkin strateji ve eylem planı belirtilmiştir. Bu rapora,

http://www.ustr.gov/assets/Document_Library/Reports_Publications/2006/as_set_upload_file921_8938.pdf internet adresinden ulaşılabilir.

III. UNICE

1 Şubat 2006 tarihinde gerçekleştirilen UNICE China Network toplantısına, Avrupa Komisyonunun Ticaret Genel Direktörlüğünden (DG Trade), AB Hukuku Portalı (EURLEX) ve Girişim Genel Direktörlüğünden (DG Enterprise) birer temsilci katılmıştır. Bu bölümlerin Çin üzerine yaptıkları çalışma ve faaliyetler şu şekilde özetlenmiştir:

Komisyon, AB-Çin ilişkisini, iki ülke arasındaki hızlı gelişen ticaret hacmi, Çin'in DTÖ taahhütleri, Çin'in Doha Kalkınma Gündemi'ndeki rolü ve AB'nin Çin'e sağladığı teknik destek konuları çerçevesinde incelemektedir. Komisyon, Çin'le gerek ikili ilişkilerde gerekse DTÖ çerçevesinde karşılaşılan sistematik problemlerin elimine edilmesi ve Çin'deki reform sürecinin sürdürülebilirliğinin sağlanması yönünde çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Bu itibarla Komisyon, Çin'deki ilgili kurumlarla diyalogunu güçlendirme sürecine girmiş ve Avrupa iş dünyasının Çin ile rekabetinde tehdit altında hissettiği bazı konular üzerinde (metal, tekstil ve otomobil gibi) çalışma grupları oluşturmuştur. Bununla birlikte, Komisyon bünyesinde Çin üzerine iki proje geliştirildiği belirtilmiştir. Bunlar; Çin'in yatırım hareketlerinin ve Çin ekonomisinin incelendiği Ekonomik Araştırma Projesi (*Economic Intelligence*) ve AB-Çin Akademik Network (e-Campus Projesi)'dir. Komisyon'un, Çin ile yeni bir çerçeve anlaşması imzalaması hazırlığında olduğu açıklanmıştır.

Avrupa Komisyonu'nun Çin'e yönelik yaklaşımı ile ilgili olarak UNICE, Komisyonun "Çin Sorunu"nu tam olarak göremediğini, Pazar Ekonomisi Statüsü (*Market Economy Status- MES*) örneğinde olduğu gibi (henüz pazar ekonomisi gereklerini tam olarak yerine getirmeyen Çin'e bu statünün tanınmasına Komisyonu'nun olumlu yaklaşımı) kararının daha çok politik çerçevede alındığı ve AB'nin Çin'e karşı belirgin bir politikasının olmadığı eleştirilerini getirmiştir.

Bu bağlamda, UNICE'nin Çin stratejisi şu şekilde belirtilmiştir (**Ek 1**):

- UNICE, Çin'e yönelik olarak sert bir yaklaşım benimseyerek, Çin'in pazar ekonomisi gereklerini ve DTÖ kapsamındaki taahhütlerini yerine getirmesi yönünde hareket edecek ve baskı oluşturacaktır.
- Bu kapsamda, Avrupa Komisyonu'nun "Çin Sorunu"nu daha net görmesi açısından, Komisyondaki ilgili birim ve kişilere Avrupa iş dünyasının Çin ile yaşadığı sorunlar aktarılacaktır.
- Avrupa Komisyonu ile karşılıklı bilgi ve görüş alış veriş süreci sürekli tutulacak ve önemli kararlar öncesinde UNICE üyelerinin bilgilendirilmesi ve görüşlerinin aktarılması yönünde bir diyalog ortamının oluşturulması sağlanacaktır.
- Çin'deki AB Ticaret Odası (EU Chamber of Commerce-EUCCC) başta olmak üzere, Çin'deki ilgili ticaret temsilcilikleri ile stratejik işbirlikleri aranacaktır. Bu kapsamda, UNICE'nin üye

federasyonlarının Çin’le olan bağlantılarından faydalanılacaktır (CBI örneğinde olduğu gibi.)

- Çin konusunda özellikle Çin’e Pazar Ekonomisi Statüsü (MES) tanınması ve Fikri Hakların (IP) korunması konularında çalışmalar yoğunlaştırılacak, bu süreçte Avrupa Komisyonu başta olmak üzere ABD ve Japonya’daki ilgili kurumlarla stratejik işbirliğinin sağlanması yönünde çaba gösterilecektir.
- 2006 yılında Çin’e bir ziyaret planlanmaktadır.

2 Şubat 2006 tarihinde yapılan UNICE Uluslararası İlişkiler Komitesi (IRC) toplantısında, Avrupa Komisyonu Ticaretten Sorumlu Genel Direktörü David O’Sullivan’la yapılan toplantıda tartışılan, Avrupa iş dünyasının Çin’le rekabette karşılaştığı sorunlar hususu yazılı olarak da Direktörlüğe iletilmiştir. Bu mektupta, AB DTÖ bünyesinde imzalanan Çin Katma Protokolü (*Chinese Accession Protocol*) gereğince, Çin ithal ürünlerinin pazarını bozucu etkisi olma durumunda, Çin’e karşı önlem kullanma hakkına sahip olduğunu ancak bunun Avrupalı imalatçı ve ithalatçılar başta olmak üzere ilgili tarafların bilgisi dahilinde yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Bu itibarla AB’nin, bundan sonraki uygulamalarında, ilgili taraflarla koordineli olarak hareket etmesi gerektiği belirtilmiş, ve bu iletişim ağına KOBİ’lerin de dahil edilmesi öngörülmüştür. (Ek 2)

IV. Türkiye’deki Kamu ve Özel Kuruluşların Çalışmaları

- İstanbul Demir-Çelik Fabrikaları (İSDEMİR) Genel Müdürü Suhat Korkmaz’a göre, başta Çin’in 2006 yılında demir-çelik sektöründe ihracata başlaması, ve bununla birlikte yüksek petrol fiyatlarının otomotiv satışlarını düşürmesi, Slab fiyatlarının baskı altında olması, uluslar arası sıcak rulo fiyatının değişkenliği, koklaşabilir taş kömür fiyatında düşüş, kok fiyatının zayıf yapısının sürmesi, cevher fiyatlarının %5 artması, hurda fiyatlarındaki dalgalı seyrin sürmesi, navlun fiyatlarının yüksek ve yatay bir seyir izlemesi, Türkiye’deki çelik üreticilerini sıkıntıya sokabilecektir. Korkmaz ayrıca, bu bölgeye yapılan ihracatların, Çin iç piyasasındaki fiyatlar ve aşırı arz nedeniyle başka bölgelere kayabileceğini ve bu nedenle fiyat dalgalanmalarını yaşanabileceğini, bununla birlikte şirketler arası birleşme ve satın almaların piyasaya yön verecek diğer değişkenler olduğunu belirtmiştir. Bu itibarla, piyasada hangi tarz ürün olursa olsun, üreticilerin katma değeri yüksek özel ürün kapasitesini arttırmalarını tercih edeceklerini öngörmüştür. (29)
- Çin tehdidi karşısında Türk şirketleri, “farklılaşarak” ayakta kalmaya çalışacaktır. Buna göre özellikle tekstil sektörü, hızlı temrin ve küçük üretimle rekabette fark yaratmaya çalışırken, diğer sektörlerde de müşteri talebine göre üretim ön plana çıkarılacaktır. (30)
- Dış Ticaret Müsteşarlığı’nın (DTM) yayımladığı yeni dış ticarete standardizasyon tebliği ile birlikte, iplik, seramik, jant, PVC, demir-çelik ürünleri, yağlı boyalar, vida-cıvatanın da dahil edildiği toplam 1.173 sanayi ürününün ithalatında Türk Standartları Enstitüsü’nün

(TSE) devre dışı bırakıldığı belirtilmiştir. Sanayiciler, bu durumun ithal ü r ü n l e r l e (ve ö z e l l i k l e Ç i n m a l l a r ı i l e) f i y a t r e k a b e t i y a p m a k t a z o r l a n a n y e r l i f i r m a l a r ı n ç o k o l u m s u z e t k i l e y e c e ğ i n i , g e r e k h a m m a d d e g e r e k s e n i h a i ü r ü n i t h a l a t ı n d a k a l i t e s i z ü r ü n m i k t a r ı n ı n a r t a c a ğ ı n ı i l e r i s ü r m ü ř t ü r . (31)

Kaynaklar

- (1) *Dünya Gazetesi*, 9 Şubat 2006
- (2) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen1/200601260825.htm>
- (3) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen1/200602092586.htm>
- (4) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen4/200602143041.htm>
- (5) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen4/200602051298.htm>
- (6) <http://www1.cei.gov.cn/ce/doc/cen4/200601182724.htm>
- (7) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200602/20060201493389.html>
- (8) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200602/20060201492350.html>
- (9) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=39060>
- (10) Ariana Ferentinou, 'Avrupa'nın Çin'e açılan kapısı Yunanistan mı olacak?', *Referans Gazetesi*, 23 Ocak 2006
- (11) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200602/20060201447037.html>
- (12) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=39738>
- (13) http://www.garanti.com.tr/bankacilik/ticari/dis_ticaret/dis_ticaret_toplantilari/cin/cin_2006_01.html
- (14) *Dünya Gazetesi*, 14 Şubat 2006
- (15) *Dünya Gazetesi*, 7 Şubat 2006
- (16) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=39644>
- (17) *Dünya Gazetesi*, 21 Ocak 2006
- (18) http://www.garanti.com.tr/bankacilik/ticari/dis_ticaret/dis_ticaret_toplantilari/cin/cin_2006_01.html
- (19) http://www.ccpit.org/servlet/org.servlet.en.OrgWebEn?actionType=SingleTextLinkDetail&main_id=22&link_sub_id=998
- (20) <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/newsrelease/significantnews/200602/20060201506390.html>
- (21) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=39180>
- (22) <http://www.tv8.com.tr/scripts/news/detail.asp?NewsID=57529&page=detail&type=news>
- (23) *Referans Gazetesi*, 24 Ocak 2006
- (24) http://www.garanti.com.tr/bankacilik/ticari/dis_ticaret/dis_ticaret_toplantilari/cin/cin_2006_01.html
- (25) http://www.ccpit.org/servlet/org.servlet.en.OrgWebEn?actionType=SingleTextLinkDetail&main_id=22&link_sub_id=982
- (26) <http://www.ccpit.org/servlet/infosystem.news.ServletNewsFrontEn?actionType=view&id=39736>
- (27) http://www.ccpit.org/servlet/org.servlet.en.OrgWebEn?actionType=SingleTextLinkDetail&main_id=24&link_sub_id=988
- (28) http://www.ustr.gov/Document_Library/Press_Releases/2006/February/USTR_to_Strengthen_Enforcement_in_Readjustment_of_US-China_Trade_Policy.html
- (29) *Dünya Gazetesi*, 15 Şubat 2006
- (30) *Dünya Gazetesi*, 16 Şubat 2006
- (31) *Dünya Gazetesi*, 17 Şubat 2006